

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња: **Марина Токин**Тема: **Унапређивање писменог изражавања у старијим разредима основне школе**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију Комисију је именovalo Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду на седници одржаној 13. IX 2018. године.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) др Љиљана Пешикан Љуштановић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности с теоријом књижевности, изабрана у звање редовног професора 8. јула 2011, Филозофски факултет, Нови Сад, председница Комисије; 2) др Бранка Јакшић Провчи, ванредни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, изабрана у звање ванредног професора 28. децембра 2016, Филозофски факултет, Нови Сад; 3) др Зона Мркаљ, редовни професор за ужу научну област Српска књижевност, Филолошки факултет, изабрана у звање редовног професора 22. јуна 2016, Београд; 4) др Оливера Радуловић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, 30. јула 2014, Филозофски факултет, Нови Сад, ментор.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Марина, Сава, Токин</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 25. 4. 1978. године, Нови Сад, Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Филозофски факултет, Нови Сад, Српска књижевност и језик, професор српске књижевности и језика.</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2010. година, Методика наставе</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Нови Сад, „Традицијске представе, веровања, облици и ликови у роману <i>Опсада Цркве Светог Спаса</i>, Горана Петровића”, књижевност, 25. 6. 2010. године.</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Књижевне науке (магистар књижевних наука)</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<p>„Унапређивање писменог изражавања у старијим разредима основне школе”</p>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација „Унапређивање писменог изражавања у старијим разредима основне школе” има 274 стране текста, подељеног у 12 поглавља, којима претходе Кључна документацијска информација на српском и енглеском језику, Резиме на српском и енглеском језику и Садржај.

У дисертацији се налази осам слика, осам табела и 16 прилога.

Докторска дисертација садржи 12 поглавља, која су конципирана на следећи начин:

1. УВОД (1–3)
2. ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ (4–74)
 - 2.1 Писмено изражавање у послератном периоду (7)
 - 2.2 Драгиша Живковић *Прави пут и странпутице у писању* (12)
 - 2.3 Радмило Димитријевић *Основи теорије писмености* (19)
 - 2.4 Миодраг С. Лалевић *Помозимо младима да пишу* (29)
 - 2.5 Владимир Миларић *Дечје језичко стваралаштво* (33)
 - 2.6 Драгутин Росандић *Писмене вјежбе* (38)
 - 2.7 Милија Николић *Настава писмености* (43)
 - 2.8 Павле Илић *Од слова до есеја* (52)
 - 2.9 Зденка Гудељ Велага *Настава стваралачке писмености* (56)
 - 2.10 Креативно писање (из пера домаћих аутора) (60)
 - 2.11 Настава писмености у страниј литератури (66)
 - 2.12 Општи закључак (72)
3. ТЕРМИНОЛОШКА НЕУСАГЛАШЕНОСТ (75–78)
4. ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ (ПРОГРАМСКИ ЗАХТЕВИ) (79–98)
 - 4.1 ПЕТИ РАЗРЕД (79)
 - 4.1.1 Језичка култура (79)
 - 4.1.2 Начин остваривања Програма (81)
 - 4.1.3 Додатни рад (85)
 - 4.2 ШЕСТИ РАЗРЕД (88)
 - 4.2.1 Језичка култура (88)
 - 4.2.2 Додатни рад (89)
 - 4.2.3 Начин остваривања Програма (90)
 - 4.3 СЕДМИ РАЗРЕД (91)
 - 4.3.1 Језичка култура (91)
 - 4.3.2 Додатни рад (92)
 - 4.3.3 Начин остваривања Програма (93)
 - 4.4 ОСМИ РАЗРЕД (94)
 - 4.4.1 Језичка култура (94)
 - 4.4.2 Додатни рад (95)
 - 4.4.3 Начин остваривања Програма (96)
 - 4.5 ПЕТИ РАЗРЕД – Према новом Програму за школску 2018/2019. годину (97)
 - 4.5.1 Језичка култура (97)
5. ПРЕГЛЕД СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА ЗА ОБЛАСТ ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ (99–100)
 - 5.1 Основни ниво (99)
 - 5.2 Средњи ниво (99)
 - 5.3 Напредни ниво (100)
6. ПОРЕЂЕЊЕ И КОМЕНТАР НАСТАВНИХ ПРОГРАМА И ОБРАЗОВНИХ СТАНДАРДА (У ОБЛАСТИ ЈЕЗИЧКЕ КУЛТУРЕ) (101–112)

7. ПОДСТИЦАЈИ (МОТИВАЦИЈА УЧЕНИКА) (113–117)
8. ОБЛИЦИ И ВРСТЕ ПИСМЕНИХ РАДОВА И ТЕХНИКЕ ЊИХОВЕ ИЗРАДЕ СА ПРЕДЛОЗИМА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ (118–205)
 - 8.1 Појам и врсте састава и технике његове израде (119)
 - 8.2 Структура процеса писања и његове фазе (121)
 - 8.3 Препричавање (128)
 - 8.4 Причање (142)
 - 8.5 Описивање (150)
 - 8.6 Извештавање (вест, извештај, репортажа, обавештење, интервју) (163)
 - 8.7 Писмо, честитка, позивница, захвалница, имејл порука (170)
 - 8.8 Лексичке и семантичке вежбе (179)
 - 8.9 Синтаксичке и стилске вежбе (183)
 - 8.10 Резиме (сажетак) (187)
 - 8.11 Молба (189)
 - 8.12 Образац (191)
 - 8.13 Реклама (195)
 - 8.14 Писмена расправа (197)
 - 8.15 Реферат (199)
 - 8.16 Критички приказ (201)
 - 8.17 Домаћи и школски писмени задатак (204)
9. ОПШТИ ПОГЛЕД НА ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ У УЏБЕНИЦИМА (206–208)
10. ПРЕГЛЕДАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ РАДОВА (209–216)
11. ЗАКЉУЧАК (217–218)
12. ПРИЛОЗИ (219–267)
13. ЛИТЕРАТУРА (268–274)

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У УВОДУ (1–3) докторске дисертације поставља се оквир истраживања и дефинишу се предмет, проблем и циљ истраживања. Предмет истраживања рада јесте писмено изражавање у старијим разредима основне школе, али се оно у уводу детаљно разлаже како би се створила јасна слика у којим се све видовима у настави појављује и шта се истраживањем обухвата (место писменог изражавања у настави српског језика, програмски захтеви; ниво постигнућа; облици писменог изражавања; техника израде писмених радова; садржај и композиција писмених радова; распоред детаља и изражајност употребљене лексике и стилских поступака; дечје језичко стваралаштво итд.). Проблем од ког полази читаво истраживање јесте слабо писмено изражавање ученика у старијим разредима основне школе, потврђено истраживањима у овој области и резултатима школске праксе. У центру истраживања су конкретни недостаци наставе српског језика у области писменог изражавања у старијим разредима основне школе. Циљ истраживања јесте трагање за поступцима који могу допринети побољшању квалитета писменог изражавања ученика у старијим разредима основне школе, изграђивању културе писменог изражавања те неговању дечјег језичког стваралаштва.

ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ (4–74) у подручју писменог изражавања ученика дат је хронолошки и обухвата период од педесетих година прошлог века (период након Другог светског рата) до данас. Премда се преглед владајућих ставова и схватања у подручју писменог изражавања ученика могао дати као обједињен извод, у дисертацији се сваком делу приступило појединачно. Приказују се његове специфичности, понекад и осврт на историјске околности у којима је настало, идеје и литература која му је претходила. Закључци до којих се у истраживањима долазило разматрају се из данашње перспективе и повезују се, стварајући на тај начин слику о путу којим се трансформација у приступу писменом изражавању одвијала. На тај начин ствара се увид у то какав је значај писмено

изражавање имало некада и где је оно данас. У ово истраживање ушао је и још један вид литературе – креативно писање. Анализирају се приручници домаћих аутора, начела и стратегије писања, које се у модификованом облику могу применити и у настави писменог изражавања. Поред домаће у дисертацији се посматра и страна литература из области писменог изражавања: стручне монографије, студије, приручници, водичи, упутства за наставнике, приручници, уџбеници и радне свеске за ученике, интернетски портали, базе знања и сл.

У поглављу **ТЕРМИНОЛОШКА НЕУСАГЛАШЕНОСТ (75–78)** приказује се опсег различитих појмова који се употребљавају као називи за једну област или потпуно различити оквири онога што се под одређеним појмом подразумева. Позивајући се на разноврсну литературу и владајуће ставове, ауторка се опредељује за терминологију коју ће у раду користити: *језичка култура, писмено изражавање, писмена вежба, састав*.

Како би се добила јасна слика о томе шта се то у оквиру писменог изражавања у основној школи од ученика конкретно очекује да савладају, према Наставним програмима за предмет Српски језик, у поглављу **ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ (ПРОГРАМСКИ ЗАХТЕВИ) (79–98)** наведени су изводи који се односе на писмено изражавање. По разредима је издвојена област језичка култура и из ње програмски захтеви који се односе на писмено изражавање.

Поред програмских захтева, у дисертацији се даје и **ПРЕГЛЕД СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА ЗА ОБЛАСТ ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ (99–100)**, који су наведени према нивоима (основни, средњи и високи ниво).

У поглављу под насловом **ПОРЕЂЕЊЕ И КОМЕНТАР НАСТАВНИХ ПРОГРАМА И ОБРАЗОВНИХ СТАНДАРДА (У ОБЛАСТИ ЈЕЗИЧКЕ КУЛТУРЕ) (101–112)** коментарише се непрецизност и недоследност у оквиру самих програмских захтева, али се као највећи проблем анализира неусаглашеност програма и образовних стандарда на пољу језичке културе (разлика у погледу на структуру самог предмета (Српски језик), термилошка неусаглашеност, раскорак у захтевима...).

Поглавље **ПОДСТИЦАЈИ (МОТИВАЦИЈА УЧЕНИКА) (113–117)** бави се мотивацијом у настави, начином на који се унутрашња мотивација развија у настави, као и способношћу наставника да препознају могућности њеног развијања. Анализирају се резултати истраживања на територији Србије који се баве мотивацијом ученика за рад. Издвајањем неких од најважнијих проблема, настоји се дати одговор на питање зашто ученици нису мотивисани за писање, који је један од првих корака ка решавању овог проблема.

Поглавље под називом **ОБЛИЦИ И ВРСТЕ ПИСМЕНИХ РАДОВА И ТЕХНИКЕ ЊИХОВЕ ИЗРАДЕ СА ПРЕДЛОЗИМА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ (118–205)** састоји се од два потпоглавља ширег значења *Појам и врсте састава и технике његове израде* и *Структура процеса писања и његове фазе*, након којих следи више целина које су конципиране на исти начин: *Препричавање, Причање, Описивање, Извештавање (вест, извештај, репортажа, обавештење, интервју), Писмо, честитка, позивница, захвалница, имејл порука, Лексичке и семантичке вежбе...* Сваком облику писменог изражавања приступа се на исти начин – облик се дефинише, наводе се програмски захтеви, циљ бављења датим обликом, могућности приступа, наводе се тзв. стваралачки задаци, приказује и заступљеност и начин приступа датом облику у актуелним уџбеницима за основну школу, уз сваки облик даје се прилог који помаже у остварењу циља или поткрепљује наведене тврдње и ученички рад као илустрација.

Пошто се у дисертацији уз сваки облик писменог изражавања наводи и његова позиција у уџбеничкој литератури, у поглављу под насловом **ОПШТИ ПОГЛЕД НА ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ У УЏБЕНИЦИМА (206–208)** даје се синтеза, пресек стања.

На самом крају дисертације приступа се врло комплексном и захтевном проблему, а то је **ПРЕГЛЕДАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ РАДОВА (209–216)**. У овом поглављу наводе се актуелни принципи оцењивања писменог изражавања, сумирају се сви досадашњи приступи домаћих аутора

и досадашње методичке праксе, али се уз њих износе и актуелни светски приступи и нове могућности праћења и вредновања рада ученика.

У поглављу ЗАКЉУЧАК (217–218) сумирају се резултати истраживања, дају општи закључци и говори о могућностима шире примене наведених поступака у наставном процесу којима би се утицало на подизање свеукупног квалитета писменог изражавања ученика.

У ПРИЛОЗИМА (219–267) налази се мноштво разноврсне грађе којом се поткрепљују или илуструју ставови наведени у дисертацији: извод о писменом изражавању из послератног програма; стандарди и дескриптори из перспективе западноевропске и америчке праксе; писмено изражавање у првобитно осмишљеном тестирању на завршном испиту; рукопис писца, писмо; занимљиви задаци из постојећих приручника; примери добре праксе у уџбеницима; белешке, прегледи коректорских знакова; радови ученика.

ЛИТЕРАТУРА (268–274) садржи одреднице цитиране у раду и упућује на добру обавештеност кандидаткиње о проблему који обрађује.

- 1) Бодрожа, Б. – Максић, С. & Павловић, Ј. (2013). Испољаванье и подстицање креативности у основној школи из перспективе наставника. *Зборник Института за педагошка истраживања*, 45, 1, 108–130.
- 2) Војовић, И. (2017). Podsticanje motivacije učenika za učenje u nastavnom procesu. Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet, doktorska disertacija.
- 3) Брборић, В. (2008). *Шта читају наши средњошколци?*. Републички зимски семинар за наставнике и професоре српског језика и књижевности, Београд, предавање.
- 4) Brend, D. (2011). *Kreativno pisanje: otkrite svoj dar pisanja*. 3. izd. Beograd: Babun.
- 5) Brofi, Dž. (2015). *Kako motivisati učenike da uče*. Beograd: Clio.
- 6) But, D. – Svorc, L. (2009). *Uspešno čitanje i pisanje: tehnike za razvoj pismenosti*. Beograd: Kreativni centar.
- 7) Vanderslice, S. (2011). *Creative Writing Studies: Rethinking Creative Writing: Programs and Practices that Work*. Publisher: The Professional and Higher Partnership Ltd, Wicken, Cambridgeshire, GBR.
- 8) Визек Видовић, В. – Влаховић Штетић, В. – Ријавец, М. & Миљковић, Д. (2003): *Психологија образовања*. Загреб: ЕР – Vern.
- 9) Visinko, K. (2010). *Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika – Pisanje*. Zagreb: Školska knjiga.
- 10) Вуковић Николић, Г. (2010). *Креативно писање*. Београд: Graficolor.
- 11) Вучковић, Р. (2008). *Писац, дело, читалац: (о креативном писању, читању и интерпретацији)*. Београд: Службени гласник.
- 12) Гарсија Монтеро, Ј. (2010). *Лекције из поезије за децу немирног духа*. Београд: Креативни центар.
- 13) Glasser, W. (1999). *Nastavnik u kvalitetnoj školi*. Zagreb: Educa.
- 14) Gudelj Velaga, Z. (1990). *Nastava stvaralačke pismenosti: (metodičke osnove)*. Zagreb: Školska knjiga.
- 15) Дамјанов, Сава (2015). *Гејтсова галаксија потискује Гутенбергову*. <<http://www.dnevnik.rs/kultura/gejtsova-galaksija-potiskuje-gutenbergovu>> 10. 12. 2015.
- 16) Dimitrijević, R. (1969). *Osnovi teorije pismenosti*. Beograd: Vuk Karadžić.
- 17) Димитријевић, Р. (1969а). *Тематика писмених састава у нашим школама: садржаји и методе*. Анали Филолошког факултета 9, str. 241–291.
- 18) Ђолић, С. (1993). Аутономија студената, креативност и вештина креативног питања. *Inovacije u nastavi: časopis za savremenu nastavu*, 11, 3–4, str. 116–121.
- 19) Ђорђић, С. (2012). *Креативно писање*. Ниш: Филозофски факултет (Ниш: Scero print).
- 20) Elbow, P. (2000). *Everyone Can Write: Essays Toward a Hopeful Theory of Writing and Teaching Writing*. Publisher: Oxford University Press, Cary, NC, USA.
- 21) Живковић, Д. (1978). *Прави пут и странпутице у писању: о композицији и стилу*

- писаних састава. Београд: Београдски издавачко-графички завод (Београд: БИГЗ).
- 22) Живковић, З. (2013). *Писац од глине: обликовати у креативном писању*. Београд: Филолошки факултет (Београд : Белпак).
 - 23) Закон о основама система образовања и васпитања (2009). *Закон о основама система образовања и васпитања*. <<http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD-%D0%BE-%D0%VE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BC%D0%B0-%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0-%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B0-%D0%B8-%D0%B2%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%9A%D0%B0.pdf>> 20.1. 2016.
 - 24) Zlatić, M. – Đorđević, J. (2014). Problemi kulture pismenog izražavanja u osnovnoj školi. *Sinteze – časopis za pedagoške nauke, književnost i kulturu*, 3(5), 85–94.
 - 25) Plić, P. (1991). *Nastava srpskohrvatskog jezika i književnosti pred izazovima vremena*. Novi Sad: Dnevnik; Prosveta.
 - 26) Илић, П. (1991). *Од слова до есеја: (прилози настави писаног изражавања)*. Змај: Нови Сад.
 - 27) Илић, П. (1998). *Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси: методика наставе* [2. прерађено и допуњено изд.]. Нови Сад: Змај.
 - 28) Илић, П. – Гајић, О. & Маљковић, М. (2008). *Криза читања: комплексан педагошки, културолошки и општедруштвени проблем* (2. допуњено изд.). Нови Сад: Градска библиотека; Београд: Нова школа.
 - 29) Ивић, И. – Пешикан, А. & Антић, С. (2003). *Активно учење 2: приручник за примену метода активног учења/наставе*. Београд: Институт за психологију.
 - 30) Ковач Церовић, Т. (2013). Образовање у Србији: између познате прошлости и непознате будућности. *Реч*, стр. 37–49.
 - 31) *Конвенција о правима детета* <www.pravadeteta.rs/download/files/cms/attach?id=66> 13. 7. 2014.
 - 32) Крупеж, О. (2013). Нормирање базичних знања, умећа и резултата учења. Тематски зборник радова [са трећег међународног научног скупа Наука и савремени универзитет, 2013]. [Том 3], *Савремене парадигме у науци и научној фантастици*. Ниш: Филозофски факултет, стр. 198–211.
 - 33) Лалевић, М. (1960) *1162 теме из српскохрватског језика: с упутствима, скицама и плановима*. Београд: Академија.
 - 34) Лалевић, М. (1966). *Помозимо младима да пишу: приручник онима који уче и који поучавају*. Београд: Вук Караџић.
 - 35) Lalić Vučetić, N. (2015). *Postupci nastavnika u razvijanju motivacije učenika za učenje*. Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet, doktorska disertacija.
 - 36) Љуштановић, Ј. (2011). Разговори с Влатком: Владимир Миларић (1930–2011). *Детињство*, 3/4: 135–137.
 - 37) Максић, С. – Шевкушић, С. (2010). Креативни потенцијал ученика основне школе у писменом изражавању. *Зборник Института за педагошка истраживања*, 42, 1, стр. 92–108.
 - 38) Milarić, V. (1969). *Dečje jezičko stvaralaštvo*. Novi Sad: Kulturni centar.
 - 39) Миленковић, Б. (2013). *(Не)традиционални приступ процесу писања*. Филолошке науке: зборник радова са научног скупа, 277–286.
 - 40) Мрше, С. – Јеротијевић, М. (2012): *Приручник за планирање и писање индивидуалног образовног плана*. Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.
 - 41) Мур, Џ. Е. (2009). *Како написати причу: приручник за наставнике и ученике*. Београд:

Креативни центар.

- 42) Мур, Џ. Е. (2010). *Како писати некњижевне текстове: приручник за наставнике и ученике*. Београд: Креативни центар.
- 43) Николић, М. (1983). *Настава писмености*. Београд. Научна књига.
- 44) Николић, М. (1999). *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- 45) Николић, М. (2002). *Стилске вежбе: 123 вежбања за самосталну обуку у писменом и усменом изражавању*. Београд : Просветни преглед.
- 46) НМЈ (1952). *Настава матерњег језика у основној школи (приручник за учитеље, наставнике и ученике учитељских школа)*. Светомир Игњатовић... и др; уредио Светомир Игњатовић. Београд: Знање (Београд : Рад).
- 47) НП I–II – Наставни програм за први и други разред основног образовања и васпитања <<http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPU/Osnovne%20skole%20PDF/Prvi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja/2%20Nastavni%20program%20za%20prvi%20i%20drugi%20razred%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf>> 20. 1. 2016.
- 48) НП III – Наставни програм за трећи разред основног образовања и васпитања <<http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPU/Osnovne%20skole%20PDF/Prvi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja/3%20Nastavni%20program%20za%20treci%20razred%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf>> 20. 1. 2016.
- 49) НП IV – Наставни програм за четврти разред основног образовања и васпитања <<http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPU/Osnovne%20skole%20PDF/Prvi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja/4%20Nastavni%20program%20za%20cetvrti%20razred%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf>> 20. 1. 2016.
- 50) НП V – Наставни програм за пети разред основног образовања и васпитања <<http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPU/Osnovne%20skole%20PDF/Drugi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja/2%20Nastavni%20program%20za%20peti%20razred%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf>> 20. 1. 2016.
- 51) НП VI – Наставни програм за шести разред основног образовања и васпитања <<http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPU/Osnovne%20skole%20PDF/Drugi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja/3%20Nastavni%20program%20za%20sesti%20razred%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf>> 20. 1. 2016.
- 52) НП VII – Наставни програм за седми разред основног образовања и васпитања <<http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPU/Osnovne%20skole%20PDF/Drugi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja/4%20Nastavni%20program%20za%20sedmi%20razred%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf>> 20. 1. 2016.
- 53) НП VIII – Наставни програм за осми разред основног образовања и васпитања <<http://www.zuov.gov.rs/dokumenta/CRPU/Osnovne%20skole%20PDF/Drugi%20ciklus%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja/5%20Nastavni%20program%20za%20osmi%20razred%20osnovnog%20obrazovanja%20i%20vaspitanja.pdf>> 20. 1. 2016.
- 54) *Образовни стандарди за крај обавезног образовања* (2009). Београд: Министарство просвете Републике Србије, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.
- 55) Петровић, М. (2011). *Креативно писање, нараторолошки приступ тексту и контексту*. Београд: Мегатренд универзитет.
- 56) Пешикан, А. (2012). Стандарди у образовању као начин подизања квалитета образовања. *Inovacije u nastavi: časopis za savremenu nastavu*. 25, 1, str. 5–21.
- 57) Пешикан, А. – Антић, С. & Марковић, С. (2010). Концепција стручног усавршавања наставника у Србији – између прокламованог и скривеног модела. *Настава и васпитање: часопис за педагошку теорију и праксу*, 59, 2, стр. 278–296.
- 58) Пешикан, А. – Антић, С. & Марковић, С. (2010а). Концепција стручног усавршавања наставника у Србији – колико смо далеко од ефикасног модела. *Настава и васпитање: часопис за педагошку теорију и праксу*, 59, 3, стр. 471–482.

- 59) Pešikan, A. (2010). Savremeni pogled na prirodu školskog učenja i nastave: socio-konstruktivističko gledište i njegove praktične implikacije. *Psihološka istraživanja* 13, 2, str. 157–184.
- 60) *PISA 2009 у Србији: први резултати* (2010). Београд: Институт за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду, Центар за примењену психологију.
- 61) *Примена образовних стандарда у свакодневном наставном раду*, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања <<http://www.ceo.edu.rs/novost/25-primena-obrazovnih-standarda-u-svakodnevnom-nastavnom-radu>> 3. 2. 2015.
- 62) Радикић, В. (2008). Владимир Миларић као тумач књижевности за децу. *Детињство* 3: 3–12.
- 63) *Разумевање прочитаног: PISA 2003 и PISA 2006* (2009). Београд: Министарство просвете Републике Србије, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Институт за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду.
- 64) РСЈ (РМС1) 2007. *Речник српског језика*. Нови Сад: Матица српска.
- 65) РМС (РМС6) 1967–1976. *Речник српскохрватског књижевног језика*. Нови Сад (Загреб): Матица српска (Матица хрватска).
- 66) Rosandić, D. (1990). *Pismene vježbe u nastavi hrvatskoga ili srpskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- 67) Савић, М. (2015). *Мали глосар креативног писања*. Зрењанин; Нови Сад: Агора, 2015 (Нови Сад: Сајнос).
- 68) Стевановић, Ј. – Максић, С. & Тењовић, Ј. (2009). О писменом изражавању ученика основне школе. *Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja*, 41, 1, str. 147–164.
- 69) *Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године* <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/strategija_obrazovanja_do_2020.pdf> 20. 1. 2016.
- 70) Тир Борља, М. – Токин, М. (2014.). *Збирка задатака: српски језик и књижевност: за 5. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић.
- 71) Тир Борља, М. – Токин, М. (2015.). *Збирка задатака: српски језик и књижевност: за 6. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић.
- 72) Тир Борља, М. – Токин, М. (2015.). *Збирка задатака: српски језик и књижевност: за 7. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић.
- 73) Тир Борља, М. – Токин, М. (2015.). *Збирка задатака: српски језик и књижевност: за 8. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић.
- 74) Токин, М. – Тир Борља, М. (2016.). *Књижевни путокази: интерпретације књижевних текстова за 5. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић.
- 75) Токин, М. – Тир Борља, М. (2017.). *Књижевни путокази: интерпретације књижевних текстова за 6. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић.
- 76) Токин, М. – Тир Борља, М. (2018.). *Књижевни путокази: интерпретације књижевних текстова за 7. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић.
- 77) Fečer, I. (1984). *Ko je Trnovu Ružicu poljurcet probudio? Zbunovnik bajki*. Beograd: Radionica SIK (Beograd: Srboštampa).
- 78) Hentkovski, D. (2005). *Iz škole: da li učenika pustiti s lanca*. Beograd: Clio.
- 79) Ševkušić, S. – Максић, S. (2010). Kreativni potencijal učenika osnovne škole u pismenom izražavanju. *Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja*, 42, 1, 92–108.
- 80) Ševkušić, S–Максић, S. (2012). Kreativnost u pričama učenika – studija slučaja u osnovnoj školi. *Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja*, 44, 1, 128–143.
- 81) Шипка, М. (2009). *Култура говора*. Нови Сад: Прометеј.
- 82) Young, J. (2009). *Resources for Teaching: Resources for Teaching Creative Writing*. Continuum International Publishing, London, GBR.
- 83) Walker, E. (2012). *Teaching Creative Writing: Practical Approaches*. The Professional and Higher Partnership Ltd, Wicken, Cambridgeshire, GBR.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. С оне стране једноставности. *Детињство*, XXX, 1–2, пролеће – лето 2004, стр.77–79. (M53 – 1 бод) Рад није у вези с темом и научном области докторске дисертације.
2. Споменка Крајчевић – „Тајни живот животиња”. *Детињство*, XXX, 3–4, јесен – зима 2004, стр. 72–74. (M53 – 1 бод) Рад је у делимичној вези с темом и научном области докторске дисертације.
3. Чар авантуре. *Детињство*, XXXII, 3–4, јесен – зима 2006, стр. 65–68. (M53 – 1 бод) Рад је у делимичној вези с темом и научном области докторске дисертације.
4. Традиционална посланица. *Детињство*, XXXII, 2, лето 2006, стр. 110–112. (M53 – 1 бод) Рад није у вези с темом и научном области докторске дисертације.
5. Балада о бездетној невести и камену. *Жанрови српске књижевности*, Зборник Филозофског факултета у Новом Саду, бр. 3, стр. 23–38, Уредник Зоја Карановић. Орфеус, Нови Сад, 2006.год. (M44 – 2 бода) Рад није у вези с темом и научном области докторске дисертације.
6. Песништво за децу Дејана Алексића. *Детињство*, XXXIII, 3–4, јесен – зима 2007, стр. 33–36. (M53 – 1 бод) Рад је у делимичној вези с темом и научном области докторске дисертације.
7. Традиционално схватање биља, његова функција и значење у роману Горана Петровића *Опсада цркве Св. Спаса. Синхронијско и дијахронијско изучавање врста у српској књижевности*: зборник, књ. 1, Филозофски факултет – Дневник, Нови Сад, 2007. год. стр. 335–344 (M44 – 2 бода) Рад није у вези с темом и научном области докторске дисертације.
8. Књига за децу и школа (Један од проблема). *Детињство*, XXXV, 3, јесен 2009, стр. 80–85. (M53 – 1 бод) Рад је у непосредној вези с докторском дисертацијом кроз сегмент анализе језичке културе ученика, у којој се писмено изражавање ученика доводи у везу са читалачким искуством.
9. Узрасни идентитет ученика и обрада српске народне бајке о Пепелуги. *Детињство*, XXXVII, 2, 2011, стр. 103–109. (M53 – 1 бод) Рад је у делимичној вези с темом и научном области докторске дисертације.
10. Заступљеност Ћопићевог стваралаштва у наставном плану и програму српског језика за основну школу (некад и сад), Зборник радова *Poetik, Stilistik und Linguistik von Ćopićs Erzählen /Поетика,стилистика и лингвистика Ћопићевог приповиједања*, уредник Бранко Тошовић, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz; Бањалука: Графопапир, 2012. стр. 129–135 (M14 – 4 бода) Рад је у делимичној вези с темом и научном области докторске дисертације.
11. Рецепција Андрићеве збирке приповедака „Деца” у старијим разредима основне школе, Зборник радова *Ivo Andrić – Literat und Diplomat im Schatten zweier Weltkriege (1925–1941) / Иво Андрић – књижевник и дипломата у сјени двају свјетских ратова (1925–1941)* уредник Бранко Тошовић, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz; Београд: Службени гласник, 2012. стр. 341–347, (M14 – 4 бода) Читав рад заснива се на искуству стеченом у наставној пракси, у директном раду с ученицима и заснован је на ученичким радовима, ученичкој писменој и усменој анализи текста. Рад је у вези с темом и научном области докторске дисертације.
12. Словенска култура и традиција као контекст и основа романа Горана Петровића „Опсада

- цркве Св. Спаса“ – представе о времену. Зборник Међународног научног скупа *Время и история в славянских языках, литературах и культурах, Софийски универзитет "Св. Климент Охридски"*. 19–21. април 2012, Том II, Универзитетско издателство „Св. Климент Охридски“ стр. 452–457. (M14 – 4 бода) Рад није у вези с темом и научном области докторске дисертације.
13. Традиционална култура Срба као контекст и основа романа „Опсада цркве Св. Спаса“ Горана Петровића, *Зборник Међународног научног скупа, Језик, књижевност, вредности*. стр. 405–416. Ниш 2013. (M14 – 4 бода) Рад није у вези с темом и научном области докторске дисертације.
 14. Рецензија „Књижевног појмовника“, проф. др Оливере Радуловић. *Просветни преглед*: лист за васпитање о образовање СР Србије, година XXX, април 2013, бр. 859, стр. 7. Рад је у делимичној вези с темом и научном области докторске дисертације.
 15. *Правила лепог писања. Како писати?* приручник за ученике старијих разреда основне школе, мај 2013. године <http://www.joomag.com/magazine/pravila-lepog-pisanja-kakopisati/0004673001358807888> Рад је у вези с темом и научном области докторске дисертације.
 16. Развијање језичке културе ученика применом принципа комуникологије (модел говорне и писмене вежбе). *Зборник радова Високе школе струковних студија за образовање васпитача*. Год. 8, бр. 2, 2013, стр. 61–73. (M53 – 1 бод) Рад је у вези с темом и научном области докторске дисертације.
 17. Хронотоп трећег света у роману Травничка хроника Иве Андрића. У зборнику радова: *Андрићева Хроника / уредник Бранко Тошовић*. – Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz; Banja Luka: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske; Beograd: Svet knjige: Nmlibris, 2014. Str. 575–584. Коауторство с Браниславом Васић Ракочевић. (M44 – 4 бода) Рад није у вези с темом и научном области докторске дисертације.
 18. Илустрације у читанкама некад и сад. *Детињство*. Год. 40, бр. 1 (2014), стр. 15–24. Коауторство с Медисом Колаковић. (M53 – 1 бод) Рад је у вези с темом и научном области докторске дисертације.
 19. Миларићево виђење дечјег стваралаштва (теорија и пракса). *Детињство*. Год. 40, бр. 3 (2014), стр. 36–40. (M53 – 1 бод) Рад је у вези с темом и научном области докторске дисертације.
 20. Практична примена принципа комуникологије у настави српског језика. У: *Компетенције васпитача за друштво знања / Трећа међународна научно-стручна конференција Методички дани 2014, Кикинда, 25. октобар 2014*. – Кикинда: Висока школа струковних студија за образовање васпитача, 2015. Стр. 468–473. (M53 – 1 бод) Рад је у вези с темом и научном области докторске дисертације.
 21. Дихотомија ликова и друштва у „Омерпаши Латасу“ Иве Андрића. У зборнику радова: *Андрићев Латас / уредник Бранко Тошовић*. Graz – Bukurešt – Beograd – Banjaluka: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz – Departman za rusku i slovensku filologiju Fakulteta za strane jezike i književnosti Univerziteta u Bukureštu – Udruženje Srba u Rumuniji – Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske – Svet knjige – nmlibris, 2018. Коауторство с Браниславом Васић Ракочевић. (M14 – 4 бода) Рад није у вези с темом и научном области докторске дисертације.
 22. *Збирка задатака: српски језик и књижевност: за 5. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић, 2014. Коауторство с Тир Борља, М.
 23. *Збирка задатака: српски језик и књижевност: за 6. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић, 2015. Коауторство с Тир Борља, М.
 24. *Збирка задатака: српски језик и књижевност: за 7. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић, 2015. Коауторство с Тир Борља, М.
 25. *Збирка задатака: српски језик и књижевност: за 8. разред основне школе*. Нови Сад: Венцловић, 2015. Коауторство с Тир Борља, М.
 26. *Књижевни путокази: интерпретације књижевних текстова за 5. разред основне школе*.

<p>Нови Сад: Венцловић, 2016. Коауторство с Тир Борља, М.</p> <p>27. <i>Књижевни путокази: интерпретације књижевних текстова за 6. разред основне школе.</i> Нови Сад: Венцловић, 2017. Коауторство с Тир Борља, М.</p> <p>28. <i>Књижевни путокази: интерпретације књижевних текстова за 7. разред основне школе.</i> Нови Сад: Венцловић, 2018. Коауторство с Тир Борља, М.</p> <p>29. <i>Књижевни путокази: интерпретације књижевних текстова за 8. разред основне школе.</i> Нови Сад: Венцловић, 2018. Коауторство с Тир Борља, М.</p>
<p>VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА</p> <p>Истраживање показује да је писмено изражавање у старијим разредима основне школе већ у оквиру програмских захтева у области језичке културе стављено у други план, пре свега непрецизним дефинисањем обавезних и препоручених садржаја и термилошком неусаглашеношћу на више нивоа.</p> <p>Део истраживања који се односи на уџбенике показује да се у актуелним акредитованим уџбеницима већином формално прелази преко области писменог изражавања, да поједини садржаји недостају и да се појављује чак и издање у коме језичке културе уопште нема. У постојећим приручницима, који се баве целокупном наставом српског језика, писмено изражавање се и не обрађује.</p> <p>Истраживање показује и да је оцењивање писменог изражавања проблематично, јер у сам начин оцењивања писменог изражавања ученика нису (или нису у потпуности) укључени исходи, стандарди и описници/дескриптори. Приказана је неусаглашеност обрађених садржаја и захтева на завршном испиту.</p> <p>Истраживање доказује да постоје кораци који могу допринети побољшању квалитета писменог изражавања ученика у старијим разредима основне школе који се и анализирају.</p> <p>Закључак који се намеће јесте да уколико се ученици континуирано подстичу на писање о њима блиским, занимљивим и провокативним темама, које су осмишљене комбиновањем програмских садржаја, долази до подизања нивоа писменог изражавања. Успешност овакве методе рада доказује се навођењем примера из праксе.</p>
<p>VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА</p> <p>Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.</p> <p>Начин приказа и тумачења резултата истраживања Марине Токин у дисертацији „Унапређивање писменог изражавања у старијим разредима основне школе” добар је, логичан, егзактан, прецизан, изведен у складу са коришћеном литературом и актуелностима у науци о књижевности и науци о настави. Потврђени су очекивани резултати да иновације у наставном процесу воде ефикаснијем остваривању постављених наставних циљева. Кандидаткиња поседује истачан смисао за језик и методику наставе, добро познаје литературу, има изграђен и јасан стил и смисао за писмено изражавање.</p> <p>Начин приказа и тумачења резултата истраживања комисија је позитивно оценила.</p>

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме **Дисертација Марине Токин: Унапређивање писменог изражавања у старијим разредима основне школе написана је у складу с образложењем теме.**

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци
Докторска дисертација *Унапређивање писменог изражавања у старијим разредима основне школе* бави се наставом писмености, облашћу наставе српског језика која је како теоријски тако и практично у великој мери занемарена. У раду се даје јединствен прелед литературе, некадашњих релевантних теоријских приступа и схватања на основу којих су обликовани актуелни наставни програми српског језика (и у оквиру њих писмено изражавање). Поред тога, приказују се и актуелне теорије и приступи настави писмености у домаћој и страниј литератури и различитим образовним системима. На тај начин, а уз укључивање образовних стандарда и захтева које носи завршни испит, долази се до конкретног маркирања проблемских места. У овом раду се први пут на једном месту издвајају сви облици писменог изражавања обухваћени основним школовањем и приказују у оквиру хоризонталне и вертикалне равни – у нивоу очекиваних постигнућа на нивоу једног разреда, у корелацији с осталим градивом у оквиру предмета, али и на нивоу очекиваних постигнућа током читавог школовања. Сваки облик писменог изражавања не посматра се засебно већ као део целине, повезује се с обрадом књижевних текстова, а такође и с наставом граматике и правописа. Могућности оваквих веза показују се на конкретним, практичним примерима који су дати као модели и поткрепљени резултатима добијеним у раду с ученицима. Дисертација показује како је планским и систематичним приступом могуће укључивање писменог изражавања готово у свакодневни рад, при чему већ сам континуитет доноси напредак. Све наведене чињенице представљају оригиналан допринос развоју методике наставе српског језика, методике писменог изражавања, те је несумњив оригинални допринос науци дате дисертације.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања
Дисертација нема недостатака.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

– да се докторска дисертација Марине Токин *Унапређивање писменог изражавања у старијим разредима основне школе* прихвати, а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Љиљана Пешикан Љуштановић

др Бранка Јакшић Провчи

др Зона Мркаљ

др Оливера Радуловић

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.